

גנזי המלך

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת ארבע כנפות

235

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-70,000 עותקים

"וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוֹדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יִדְבָר נָא עִבְדְּךָ דָּבַר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאֵל יַחַר אַפֶּךָ בְּעִבְדְּךָ"

להכיר את האמת מתוך ההתרחשויות
מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

וראה אגב עד כמה מגיעה גדולתם וקדושתם של השבטים, דמוה שהודו רק בחטא של מכירת יוסף ולא זולת זה, הרי שבדקו וחקרו אחר מעשיהם במשך כל ימי חייהם ולא מצאו שום חטא ועון אלא זה של מכירת יוסף. ונתבונן נא אם אנחנו יכולים למנות כמה עבירות עברנו ביום אחד בלבד, כמה לשה"ר ורכילות הסתכלות אסורות והרהורים רעים וכו' וכ"ש בשבוע ובחדש ושנה הרי יגיעו למאות ואלפים, **אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה!**

אחז"ל: 'מצינו לשון הגשה משמשת לשלשה דברים... למלחמה שנאמר: **"וַיִּגַּשׁ יוֹאֵב וְהָעַם אֲשֶׁר עִמּוֹ לְמִלְחָמָה"**. (שמואל' ב י')... והנה יהודה כוון לשלשתם'. (רבנו בחיי' כאן). שנגש גם למלחמה אם יעמוד יוסף על דעתו ולא יוותר ודבר אליו קשות כמבואר בפרשה.

ויש להתבונן, באיזו טענה בא יהודה אליו כעת, הלא יהודה עצמו אמר לו: **"הֲנַנּוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנָי גַם אֲנַחְנוּ גַם אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ"** (בראשית מד). והוא עונה להם בעדינות גדולה:

"חֲלִילָה לִי מַעֲשֵׂוֹת זֹאת" ורוצה לקחת לעבר רק **"הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגָּבִיעַ בְּיָדוֹ"**, א"כ מה אירע שבא לכלל כעס גדול כזה ונגש למלחמה? הלא דבר הוא!?

אך הנה ידוע שעשרה הרוגי מלכות נדונו בשעתם למות במיתות משונות ואכזריות מאד ואחז"ל: **"חָלוּ וְנָעוּ וְנָעוּ כָלֵמוֹ. עַל רִבִּי יִשְׁמַעֵאל כִּהֵן גְּדוֹל נִתְּנוּ עֵינָיו. לְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם לְעֹלוֹת לְאֲדוֹנָיו. לְדַעַת אִם יִצָּא הַגְּזֵרָה מֵאֵת אֱלֹקֵינוּ"** (מתוך הקינות ל'תשעה באב') שנתנו עיניהם בר' ישמעאל והוא כהן גדול שידע שם המפורש – שיעלה למרום ויתוודע אם גזרה זאת היא מן השמים. ומצינו בחז"ל כמה פעמים שנתנו עיניהם כמי שהיו צריכים להענישו ועשאוהו גל של עצמות. והתנאים כמו שהיו יכולים להשתמש בשם המפורש לעלות השמימה, היו יכולים ודאי גם להרוג את כל השונאים בהבטה אחת.

וכונתם כזה כי רצו להתוודע, שאם אמנם הגזירה היא מן השמים יקבלו דין

"וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל אָחִיו אָכַל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ עַל אֲחִינוּ אֲשֶׁר רָאִינוּ צָרַת נַפְשׁוֹ בְּהַתְּחַנְּנוֹ אֵלָינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ" (בראשית מב). כותב ה'ספורנו: שלא התוודו על עצם המכירה, כי בזה היו סבורים גם בשעה ההיא שהם צודקים, אלא כך אמרו: **"אע"פ שהיה רודף, מ"מ היה לנו לרחם עליו "בְּהַתְּחַנְּנוֹ אֵלָינוּ"**, על כן באה אלינו הצרה הזאת מדה כנגד מדה, שאנו התאכזרנו על אחינו משום כך מתאכזר עלינו כעת האיש הזה. **"וַיַּעַן רְאוּבֵן אֶתֶם לֵאמֹר הֲלוֹא אֲמַרְתִּי אֲלֵיכֶם לֵאמֹר אֵל תַּחֲטְאוּ בְיָדְךָ וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְגַם דָּמוֹ הִנֵּה בְיָדְךָ"**, כלומר: אין חטא הנדרש עתה האכזריות בלבד כאשר חשבתם, אבל גם **"דָּמוֹ הִנֵּה בְיָדְךָ"** שחטאתם לשפוך דם נקי שלא היה בן מות ע"ש.

על כל פנים הגיעו כולם להכרה והתוודו על עצם המכירה שמכרוהו לעבד ומדה כנגד מדה נענשו להיות עבדים ולכן קבלו עליהם דין שמים ואמרו:

המשך בעמ' 2 <<<

שמים עליהם וימסרו עצמם ואם לאו יתנגדו להם ואז היו עושים מכל השונאים עפר ואפר. ואכן כאשר ר' ישמעאל עלה למרום **"טַהַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל עִצְמוֹ וְהַזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם בְּסֻלּוּדִים. וְעָלָה לְמָרוֹם וְשָׁאֵל מֵאֵת הָאִישׁ לְכוּשׁ הַבְּדִים. וְנָם לוֹ: קִבְּלוּ עֲלֵיכֶם צַדִּיקִים וִידִידִים. כִּי שָׁמַעְתִּי מֵאֲחֹרֵי הַפְּרָגוֹד כִּי בֹזַת אַתֶּם נְלֻכְדִים"** פגע במלאך גבריאל ושאל אותו ע"ז ויען גבריאל ויאמר: **"ידידי הצדיקים קבלו דין שמים עליכם!"** כיון ששמע כן ירד והגיד לחבריו ומיד מסרו עצמם למיתה וקבלו עליהם דין שמים באהבה.

עפ"ז נבין היטב כל הפרשה שעמדנו עליה, דהנה, מה שאמרו השבטים: **"הָאֱלֹקִים מָצָא אֶת עֶזְרָתָהּ הֲנַנּוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנָי"** (בראשית מד). ודאי לא כיוונו על הגביע. וכמו שפירש רש"י: **"הָאֱלֹקִים מָצָא אֶת עֶזְרָתָהּ" - יודעים אנו שלא סרחנו אבל מאת המקום נהיתה להביא לנו זאת. מצא בעל חוב לגבות את חובו ע"כ. והכונה היתה על מכירת יוסף...**

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

1 >>> המשך מעמ' 1

"הַנְּנוּ עֲבָדִים לְאֲדֹנָי". אבל כשענה להם יוסף: "חֲלִילָה לִי מַעֲשֹׂת זֹאת הָאִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא הַגִּבֵּיעַ בְּיָדוֹ הוּא יְהִי לִי עֶבֶד וְאַתֶּם עֲלוּ לְשִׁלּוֹם אֶל אֲבִיכֶם", ראו בזה שאין כאן גזירה מן השמים להענישם עבור חטא מכירת יוסף, דא"כ היה צריך להיות בהיפוך שהם יהיו עבדים ובנימין שלא היה במכירתו יעלה אל אביו, לכן "וַיִּגַּשׁ אֶלְיוֹ יְהוּדָה" - 'למלחמה! שאם אין גזירת שמים רק מפני שאתה בעל בחירה, רצונך להרשיע, נעמוד כנגדך בכח!

רואים אנו מכאן באיזה אמונה חזקה היו חיים השבטים הקדושים. ולמדנו שאם אירע איזה צרה או מחלה ח"ו, ידע האדם שאין העולם הפקר וכל דבר בא בהשגחה הפרטית וכשאחז"ל ('חולין' ז): "אֵין אִדם נִוקֵף אֲצַעְבוֹ וְכוּ", דבר קל ביותר אינו נעשה מעצמו ח"ו הכל מן השמים כמו שנאמר: "מִה' מַצְעָדֵי גִבֹר כּוֹנְנֵנוּ" (תהלים לז). הנה אחד יוצא מהבית ומכונית פגעה בו רח"ל ופשוט שאם היה יוצא רגע אחד לפני זה, או רגע לאחריו לא היה נפגע כלל, אבל "מִה' מַצְעָדֵי גִבֹר כּוֹנְנֵנוּ" שיצא בדיוק ברגע זה ושהמכונית תעבור ברגע זה.

ולכן כשהשבטים הקדושים ראו הצרה הזאת עליהם ויודעים היו שאין בהם שמץ חטא אחר, התוודו ואמרו: "אֲבָל אֲשָׁמִים אֲנַחְנוּ". "עַל כֵּן בָּאָה אֵלֵינוּ הַצָּרָה הַזֹּאת" (בראשית מב). וכן יהודה ראה שנענש נוראות במשך כ"ב שנים אלו, כי נשא אשה ומתה וכן שני בנים מתו לו בצעירותם ותמר כלתו יושבת עגונה. ואח"כ המעשה בגדי עזים והוא פוסק לדינה "הוֹצִיאֶנָה וְתִשְׁרָף" (בראשית לח). ולבסוף הוצרך להודות בפני כל: "צָדֵקָה מִמֶּנִּי!" בזיון נורא אשר רק יהודה כי היה יכול לעמוד בנסיון כזה. מכל אלו הדברים הבחין יהודה כי עליו יש תביעה מיוחדת בשמים, היות

הוא אמר לאחיו:

"מִה בָּצַע פִּי נְהַרְגֶׁךָ אֵת אָחִינוּ" (בראשית לז). ושמעו אליו, אילו היה אומר להם נחזירהו אל אבינו היו ג"כ נשמעים לו, לכן: "וַיֹּאמֶר יְהוּדָה מִה נֹאמֵר לְאֲדֹנָי מִה נִדְבָר" (שם מד).

ועתה נתבונן עוד, הנה גבורתם היה להפליא כמבואר בחז"ל ('תנחומא' ויגש' ג): ש'כשהיה מבקש שתעלה חמתו, היה ממלא אפונדתו אפונין של נחושת ונוטל מהן ומכסכס בשיניו' וכל גבורי מצרים לא היו יכולים לעמוד בפניהם, עד כדי איום להחריב כל מצרים אם לא יחזירו להם את בנימין.

וראה זה פלא! הגבורים הללו הראו כ"כ כח וגבורה שהרתיע כל גבורי מצרים וכל המדינה היתה בסכנת כליה, אמנם כל כוחם היה עד שלא ידעו את יוסף, אך מיד כשנתגלה אליהם ואמר להם: "אֲנִי יוֹסֵף" (בראשית מה). נמס כל גבורתם וניטל מהם כוחם ונעשו כאלמים לא יפתחו פיהם, ככתוב: "וְלֹא יָכְלוּ אָחִיו לְעַנּוֹת אוֹתוֹ כִּי נִבְהָלוּ מִפְּנֵי" ופירש"י: "נִבְהָלוּ מִפְּנֵי" - מפני הבושה! עד כדי כך נפחדו נבהלו והתביישו ובמדרש 'תנחומא' (בראשית ה) אמרו: שמגודל הפחד והבושה 'מיד פרחו נשמתן' אלא שבא מלאך והחזירן.

אכן גם כאן בעוה"ז אם האדם רק לא ילך בהליכות חייו "פְּסוּס כְּפָרֵד" ויתבונן במעשי ה' ויסתכל בעין חודרת בבריאה, הרי ימלא פחד מפני הדר גאון השי"ת ככתוב: "שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי בְרָא אֶלֶה" ('ישעיה' מ). כי באמת האדם אם יתבונן למטה כאן בארץ ג"כ מספיק לו להתפעל מאד, אלא מכיון שהוא נולד על הארץ וגדל בה ודורס תמיד עליה אין לבו מתעורר, לכן אמר הכתוב: "שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם" כלומר: העלו עיניכם למרום שם עוד לא הורגלתם "וּרְאוּ מִי בְרָא אֶלֶה"!

והנה אנו לא מתבישים כלל ואפילו לעבור עבירות רח"ל, אבל כ"ז מפני שהגוף הוא לבוש בשרי מסתיר וחוצץ בפני עיני השכל הזך היא הנשמה העליונה ולכן אין האדם מרגיש חרפתו כאן בעוה"ז וממלא בגאווה ובוז כל רצונו ותאוותיו, אבל כשהגוף ינוח ככתוב: "וַיֵּשֶׁב הָעֶפְרַיִם עַל הָאָרֶץ כְּשֶׁהָיָה וְהָרוּחַ תָּשׁוּב אֶל הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר נִתְּנָה" (קהלת יב), כשישאר האדם כפי מה שהוא עיקר האדם, היא הנשמה הקדושה, שכל נבדל בלא לבוש וכסות בשרי, אז הלא תרגיש בושתה במלוא המובן.

וזהו משאחז"ל (בר"ר צג יא): 'ר' אלעזר בן עזריה אמר: "אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה. ומה יוסף הצדיק שהוא בשר ודם כשהוכיח את אחיו לא יכלו לעמוד בתוכחתו, הקב"ה שהוא דיין ובעל דין ויושב על כסא דין ודן כל אחד ואחד, עאכ"ו שאין כל ב"ו יכולים לעמוד לפניו". וכמ"ש הר"י ז"ל ('אבות'): שעיקר הגיהנם הוא הבושה, אחרי שהנפש מזדככת בגיהנם של אש מתחיל הגיהנם של בושה, היינו: שהנשמה מתעטפת בבושתה וכל מה שהנשמה נבדלת יותר מהגוף מרגישה יותר הבושה מלפניו יתברך, לאמר: "מה עשיתי איך לא היה פחד אלקים לנגד עיני" וזהו מ"ש רבינו יונה: שהגיהנם היותר גדול וקשה, הוא הבושה.

והנה השבטים הקדושים היו זכים וטהורים כל כך, שכיון שהרגישו בטעותם שטעו ביוסף ובמכירתו שחשבוהו לרודף וכעת ראו שהוא צדיק גמור, "נִבְהָלוּ מִפְּנֵיו" ונתביישו כל כך עד שפרחה נשמתם מחמת בושה, א"כ ק"ו כשיבוא הקב"ה ויוכיח את כל אחד ואחד לפי מה שהוא, על אחת כמה וכמה תשיג ותרגיש הנשמה הקדושה את הבושה מלפניו יתברך, "אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה!" ('לב אליהו') ■

מחשבה

"אני יוסף"

פתרון קושיותיהם של האחים כמשל לכל אחד ואחד לעתיד לבוא

"אני ה'" יתורצו כל הקושיות והתמיהות על הנהגת העולם, שהוא לכאורה לפלא בעינינו עד עתה, יתבררו ויתחווירו כל הענינים "וּרְאוּ כָל בֶּשֶׂר יַחְדָּו" ('ישעיה' מ) כי יד ד' עשתה הכל לטובתנו. (ה'חפץ חיים' עה"ת). ■

את אחיו. וכן בפעם השניה תמהו ושאלו: "מִה זֹאת עֲשָׂה אֱלֹקִים לְנוּ"? עד ששמעו מפי אחיהם את שתי המילים הללו: "אני יוסף" ומיד סרו הקושיות, התמיהות והספקות והענין נתברר להם כל הצורך. כן, כאשר ישמע העולם את שתי המילים

"וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָחָיו אֲנִי יוֹסֵף", במשך כל הזמן מאז באו בפעם הראשונה למצרים "לְשִׁבֵר בָּר" ויוסף התנכר אליהם "וַיִּדְבַר אִתָּם קִשּׁוֹת" וחשדם במרגלים, שאלו איש לאחיו קושיות הרבה; מה זה ועל מה זה? הפשו עצות והאשימו איש

עלי הגיון

"ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו"

מדוע מדגיש הפסוק "כי נבהלו מפניו" דוקא ולא ממנו?

שיפטר בשלום . למדנו מזה, שהקב"ה אינו חפץ שהצדיקים יראו בניהם יוצאים לתרבות רעה. ומעתה זו כונת יוסף באומרו: **"אני יוסף"** כלומר: עדין אני עומד בצדקי כמו שהייתי מקודם ולא נטמאתי בגילולי מצרים שהיא ערות הארץ. ואם תרצו לאמת דברי שעדין אני עומד בצדקתי: **"העוד אבי חי?"** כלומר: שאם אבי חי, אז תדעו שאני עומד בצדקתי, שהרי אם אמת שיצאתי לתרבות רעה חלילה, לא היה אבי חי, שהיה הקב"ה מסלקו כמו שעשה לאברהם שסלקו קודם זמנו, שלא יראה בן בנו יוצא לתרבות רעה. (כה לחי' - חדארד) (הנ"ל הובאו ב'אור החמה'). ■

דומה לאביו ממה שהיה קודם לכן ללא זקן וזהו שאמר: **"ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו"**, היינו: ממה שהיה לו כעת בפניו ויותר דומה כעת לאביו. ('אור משה').
דקדקו המפרשים: מה הקשר של **"העוד אבי חי"** עם **"אני יוסף"**? ונראה, עפ"י מה שאמרו חז"ל במדרש ('ילקוט שמעוני' בראשית כה ק'): **"אברהם חי קעה שנה ויצחק ק"פ"** והטעם שאברהם נחטר חמש שנים: **'אמר הקב"ה: "כך הבטחתי את אברהם: ואתה תבוא אל אבתיך בשלום תקבר בשיבה טובה"** (בראשית טו) **זו היא שיבה טובה, רואה בנו (עשו) עובד עבודה זרה ומגלה עריות ושופך דמים! מוטב לו**

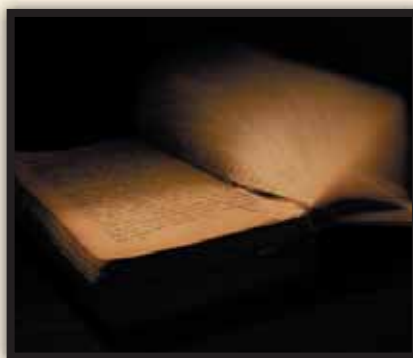
"אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו" (בראשית מה ג). ידוע שצורת יוסף דומה לצורת אביו וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק: **"כי בן זקנים הוא לו"** (שם לז). וזהו שאמר: **"אני יוסף והראיה ע"ז: "העוד אבי חי?"** שצורתי כצורתו, דמות אחת להנה וזה לכם האות. וסיים הכתוב: **"ולא יכלו אחיו וגו', "כי נבהלו מפניו"** - דייקא, מצורת **"פניו"** (קריית ארבע' - זרע האב).
ויש עוד להמתיק דברי קדשו: מכיון שכעת יוסף היה עם חתימת זקן (וכמ"ש רש"י על הפסוק: **"והם לא הכרהו"** - **שיצא מאצלם בלא חתימת זקן ועכשיו מצאוהו בחתימת זקן**). א"כ ודאי שיותר

תפלה

"ויגש אליו יהודה"

למוד גדול מדברי יהודה ליוסף לענין תפלה

ליפול חלילה במחשבת האדם איזה פגם באמונת השגחת הבורא יתברך. ועל זה צריך תפילה ובקשה יתירה, שה' יתברך יפקח עיניו ויראה ובלבבו יבין, כי הכל רק בהשגחתו והוא כל יכול ומבלעדו הכל אפס ואין. ועל ידי זה יוכל אחר כך להלהיב לבבו בעת תפילתו ושיהיה בלתי לד' לבד, בכונה רצויה מאד.
וזהו: **"ויגש אליו יהודה"**, שבעת שצריך לגשת ולהתפלל, אומר קודם תפלתו **"כי אדני ידבר נא עבדך דָּבָר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי"** (בראשית מד). היינו: באזני ה' יתברך שלא ישלטו זרים חלילה בדבורי התפילה שלו, **"וְנֹאֵל יִחַר אַפֶּךָ בְּעַבְדְּךָ"**, על שאני מתפלל תפלה כזו, אשר מהראוי שלא יהיה באפשרי לדבר דבורי התפילה אם לא בלתי לד' לבד כנ"ל. ועל זה מתרץ: **"כי כְּמוֹהוּ בְּפָרְעָה"**, פירוש: כי פרעה שרומז על הקליפה הוא כביכול כמון בדומה, **"זֶה לְעֵמֶת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים"** (קהלת ז). שהקליפה מתגברת בעולם להטעות את האדם ליפול מאמונת א-לקי העולם. ועל כן צריך אני לתפילה זו מקודם כנ"ל. ('אמרי נועם' עה"ת). ■

והשגחתו לא סר ממנו תמיד. ואם כן כמעט לחוצפא יחשב אם יתפלל מקודם שיהיה תפילתו ברעותא דליבא? אך היצר הרע מסמא עין האדם בזה, לאשר **"זֶה לְעֵמֶת זֶה עֲשֵׂה הָאֱלֹקִים"** ('קהלת' ז יד). והקליפה שולטת ומתגברת בעולם השפל הזה, להטעות האדם שחלילה יעלה במחשבתו איזה מחשבת פיגול אשר מתנהג הכל בטבע. כפרט בעונותינו הרבים כשרואים אשר רשעי הדור המה מצליחים בכל דבריהם וזרע ישראל ברוכי ד' המה דוויים ומדולדלים, על ידי זה יוכל

"ויגש אליו יהודה" כו'. כבר ביארו בספרים הקדושים ('תולדות יעקב יוסף'). לפרש הפסוק הזה בענין התפילה. והוא על פי ה'מדרש רבה' (בראשית צג ו): **'רבנן אמרי: "הגשה לתפילה"** .
ויש לרמז בזה על פי מה שכתבו בספרים לפרש מאמרם ז"ל ('ברכות' ל:): **'חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים כדי שיכוונו לבם למקום'**, היינו: שבשעה ההיא שהיו שוהין, היו מתפללים שבעת שיגשו לתפלתם, יהיה בכונה רצויה ומעומק הלב, שלא יבלבלו במחשבתם ושיהיה בלי פניה, רק לכוון את לבם למקום.
והנה, לכאורה איך שייך בזה תפילה, שיתפלל האדם שתפילתו יהיה בכונה וברעותא דליבא, הלא האדם מעצמו צריך שיתעורר בזה מעצמותו, להלהיב לבבו לעובדת הבורא יתברך שמו, בראותו גדולת הבורא אשר כל דיירי ארעא כלא חשובין קמיה ומהראוי שהאדם יתבטל כמעט ממצאות בפתוח פיו לתת שבח והודיה לה' יתברך, אשר הוא מחייהו תמיד בכל עת ורגע

"כִּפַּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ"

האם אדם חייב בכבוד אבי אביו?

פנינים לפרשה

"וּלְבַנְיָמִן נָתַן שְׁלֹשׁ מֵאוֹת כֶּסֶף" (מה כב)

יש להבין מה המיוחד במספר זה של "שלוש מאות כסף" שנתן יוסף לבנימין, (וכלפי מה שנתן "חמש חלפת שמלת", כבר אמרו חז"ל (מגילה טז:) 'אמר רבי בנימין בר יפת: רמז רמז לו שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות'.

ומצינו שהרא"ש ורבינו בחיי עמדו על זה וכתבו: שטעם "שלוש מאות כסף", הוא כנגד מה שהיו האחים חייבים על מכירתו שמכרוהו לעבד ודמי עבד קצובים בתורה לשלשים שקל, כמו שנאמר לענין שור שנגח עבד: "כסף שלשים שקלים יתן לאדניו" (שמות כא לב). וכיון שאמרו חז"ל במסכת 'גיטין' (מד:): 'שהמוכר עבדו לעובד כוכבים קונסין אותו עד עשרה בדמיו', נמצא שהיה חייב כל אחד מהאחים עשר פעמים שלשים שקלים שהם ג' מאות שקלי כסף, לכך הפסיד יוסף משאר האחים "שלוש מאות כסף" בשביל הקנס הזה ורק לבנימין שלא היה במכירתו נתן "שלוש מאות כסף" וכתב הרא"ש: שמכאן סמכו חז"ל לקונסו 'עד עשרה בדמיו'.

ונראה ביאור דבריו: שבאמת היה על יוסף לחייב כל אחד מן האחים בסכום זה של "שלוש מאות כסף", אבל לא רצה יוסף ליקח מהם סכום זה וכדי לחייבם בסכום זה בלא שיהא צריך ליטול מהם, עשה את הדבר הזה, שנתן לבנימין סכום זה "שלוש מאות כסף" והיה בדין שכמו שנתן לבנימין כך יתן לשאר האחים, שלא להפלות בין האחים, אלא שבזה שלא נתן להם סך ה"שלוש מאות כסף" השתלם את החיוב שהיו חייבים לו.

"וְחָמֵשׁ חֲלַפַת שְׁמֹלֶת" (מה כב)

בגמרא (מגילה טז:): תמהו חז"ל: איך הפלה יוסף בין האחים ונתן לבנימין "חמש חלפת שמלת", הלא 'אפשר דבר שנצטער בו צדיק (שאביו יעקב עשה לו כתונת פסים והעידה התורה כי קנאו בו אחיו על כך) יכשל בו? על זה אמרו חז"ל: 'רמז רמז לו, שעתיד בן לצאת ממנו שיצא מלפני המלך בחמשה לבושי מלכות' ומי הוא אותו הבן, הוא מרדכי היהודי שהיה מזרעו של בנימין ונאמר בו: "וּמַרְדֳּכַי יָצָא מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת וְחֹרֵר וְעֹטְרַת זָהָב גְּדוּלָּה וְתַכְרִיף בּוּץ וְאַרְגָּמָן" ('אסתר' ח). (ולענין ה"שלוש מאות כסף" מתישב לפי הנזכר לעיל).

והקשה על כך הגר"א מוילנא: מה תירוץ תירצו בזה חז"ל סוף סוף הטיל קנאה בין האחים, שהרי הם לא ידעו שבשביל אותו הרמז עשה כן? ותירץ על כך: שהחמש חליפות בגדים שנתן לבנימין היו גרועים משל האחים ובסופו של דבר היו שווי דמיהם כשווי חליפת הבגדים האחת שניתנה לכל אח ואח וממילא לא יבואו לידי קנאה בבנימין וגם יבינו שעושה כן על דרך איזה רמז וענין שיש בו.

בעל ה'תורה תמימה' מצא רמז נפלא בפסוק המסייע לביאורו של הגאון מוילנא: על פי מה שאמרו חז"ל במדרש 'כי תשא' על הפסוק: "שְׁנֵי לַחַת הָעֵצֶת לַחַת" (שמות לא). שדרשו חז"ל: 'א"ר חנינא: "לַחַת" כתיב (חסר וי"ו), לא זו גדולה מזו'. מעתה יתבאר היטב גם כאן שנאמר: "חֲלַפּוֹת שְׁמֹלֶת" של האחים בכתיב מלא כלומר: "חֲלַפּוֹת" עם האות וי"ו, אבל ה"חלפת" שנאמרו אצל בנימין נכתבו בכתיב חסר "חֲלַפַת" חסר האות וי"ו ולפי מה שנתבאר יש לומר: שבא לרמזו שהיו כל החליפות בערך שווי בגד אחד של האחים ורק שהיו במספר "חמש" בשביל הרמז שרמז לו בזה.

"וַיַּדְבְּרוּ אֵלָיו אֶת כָּל דְּבָרֵי יוֹסֵף" (מה כז)

פירש רש"י: 'סימן מסר להם במה הי עוסק כשפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה'. יש להתבונן, על מה ולמה היו עוסקים בדיוק בפרשה זו?

בספר 'דעת זקנים' לרבותנו בעלי התוס' פירשו את הדבר כך: כשפירש יוסף מאביו במצותו לילך לראות את שלום אחיו, היה יעקב מלוה אותו בדרכו וכמו שכתוב לעיל: "וַיִּשְׁלַחְהוּ" (לו יד) שהוא מלשון לווה, כמו שנאמר אצל אברהם לעיל: "וַיִּצְוּ עָלָיו פְּרֻעָה אֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַחוּ אֹתוֹ" (יב כ) ותירגם אונקלוס: 'ואלוואו', כך יעקב בשלחו את יוסף ליווה בדרכו, עד ש'אמר לו יוסף לאביו: "חזור בכ" אמר לו: "בני גדולה לווה שעתידה פרשת 'עגלה ערופה' שנוספה בתורה, כדכתיב: "וַיִּדְּבֹרוּ אֵלָיו שְׁפָכָה אֶת הַדָּם הַזֶּה" (דברים כא). וכי תעלה על דעתך שסנהדרין הורגין? אלא לא פטרנוהו בלא מזון ובלא לווה' (חזקוני בראשית מה כז). זו היא כונת יוסף באומרו: 'פרשת עגלה ערופה' שהיו עוסקים בה בשעת פרידתם האחרונה.

"וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים לְאֱלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק" (מו א)

אומר רש"י בשם המדרש (בר"ר צד ה): 'ש'חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקנו, לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם'. ועי' עוד בזה בפירוש הרמב"ן ורבינו בחיי והמהר"ל בספרו 'גור אריה' ישב קושית הרמב"ן.

והנה התורה צייתה במצות עשה מיוחדת "כִּפַּד אֶת אֲבִיךָ וְאֶת אִמְךָ" (שמות כ יב). כלומר: פרט למצות גמילות חסדים המחייבת את האדם לגמול חסד עם חברו, נתוספה לנו מצוה מיוחדת של כיבוד אב ואם, היוצרת חיובים מיוחדים הקיימים בכך אף שלא נכללו בחיובי מצות גמילות חסדים. ודנו הפוסקים

גנזי המלך דברים הטעונים גניזה גנזי המלך דברים הטעונים גניזה

ישגבך שם אלקי יעקב (תהלים כ). כלומר: שבזמן שהם בצרה ובחשכת ליל הגלות, 'ישגבך שם אלקי יעקב' שנגלה אליו "במראת הלילה".

"ויפל על צנאריו ויבך על צנאריו עזר" (מ כט)

פירש רש"י: 'אבל יעקב לא נפל על צוארי יוסף ולא נשקו, אמרו רבותינו; שהיה קורא קריאת שמע'. ע"כ.

הט"ז (או"ח סו) תמה על כך: הרי הדין הוא שאדם הקורא קריאת שמע מפסיק מפני הכבוד אפילו באמצע פסוק, למה א"כ לא הפסיק יעקב את קריאתו לכבוד יוסף שהיה מלך? ואין לומר, שכיון שהיה יעקב אביו של יוסף לא היה נוהג בו כבוד כמו שנוהגין למלך, שהרי מצינו שיעקב חלק כבוד ליוסף בשביל המלכות, כמו שפרש"י על הפסוק: **"וניתחזק ישראל וישב על המטה" (בראשית מח) אמר: "אף על פי שהוא בני, מלך הוא... שחולקים כבוד למלכות"**. וכיון שכך, למה לא הפסיק בקריאת שמע לכבודו? ותיירץ: שהיה עוסק אז בקריאת פסוק ראשון ונפסק בהלכה: שבקריאת פסוק ראשון אין מפסיקין כלל. וכיו"ב כתוב בביאור הגר"א שם.

יש שביארו: שמה שהיה קורא יעקב קריאת שמע, לא היתה הקריאה המחויבת ביום מצד מצות קריאת שמע, אלא שמחמת שפגש את יוסף בנו לאחר כ"ב שנה שנפרד ממנו ומיאן לקבל עליו ניהומים כל השנים, כה גדולה היתה שמחתו שחפץ היה להקדישה לכבודו של השי"ת והעלה את קבלת עול מלכותו בקריאת שמע על ראש שמחתו הגדולה. אולם מסופר: שכשאמרו לפני הגר"ח מברסק ביאור זה, התרעם על האומרים כן ואמר: שאין לנו קטני הקטנים את האפשרות לדבר על הרגשותיהם של מאורי האומה, שאין אנו יכולים להבין בכך מאומה, בכדי שנוכל לומר שעשה דבר זה מפני הרגש זה, או אחר. ולעצם ההערה ביאר הגר"ח: שהדבר פשוט דיני ההלכה, שמאחר שאמר הקב"ה ליעקב **"אנכי ארד עמך מצרימה" (שם מו)**. נמצא, שהרי הוא מצווה מהקב"ה לירד מצרימה, כיון שכך הרי הוא עוסק במצוה ו'העוסק במצוה פטור מן המצוה' (סוכה כו). ומאחר שהגיע למצרים כבר קיים את מצות השי"ת לירד למצרים וכיון שכבר קיים מצוה זו חל עליו ממילא החיוב לקרוא קריאת שמע, לכן תיכף ומיד קרא קריאת שמע. ■

קדיש במקומו ואף במקום שיש עוד אבלים האומרים קדיש על אביהם או על אמם. ואני מוסיף על דבריו, שאמרו במדרש (בראשית רבה צד ה) על הפסוק: **"ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק" ולא לאלקי אבי אביו, חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקנו' ומהלשון הנאמר: 'יותר מבכבוד זקנו' משמע שחייב אף בכבודו של אבי אביו, שלולי כן לא היה שייך לומר בזה דכבוד אביו חייב יותר, אלא היה אומר: שחייב בכבוד אביו ולא בכבוד אבי אביו.**

ובפרט שזקן זה גידל את היתום בביתו ואמרו חז"ל (סנהדרין יט:): **"שכל המגדל יתום בתוך ביתו, כאילו ילדו' וכל שכן שהביאו לחיי עולם הבא על ידי ששכר לו רבי ללמדו ואמרו חז"ל: דכבוד רבו קודם לכבוד אביו, לפי שרבו מביאו לחיי עוה"ב. כיון שכל המעלות הללו קיימים בזקן זה ודאי שכן בתו יאמר עליו קדיש כשאר אבלים'.**

אולם הוסיף על כך הרמ"א: שיש לשאול את אמו של היתום אם תסכים לכך ולא תקפיד שבנה יגיד קדיש בחייה, כי יותר חייב האדם בכבוד אביו ואמו מכבוד אבי אביו.

ומבואר בדברי הרמ"א: שאף שאמו חייבת בכבוד אביה, אינה חייבת להסכים לכך שבנה יאמר קדיש על אביה בחייה.

"ויאמר אלקים... במראת הלילה" (מו ב)

הנה בכל המקומות שנגלה הקב"ה לאברהם וליצחק לא מצאנו לשון כזה של: **"מראת הלילה"**, רק אצל יעקב נאמר כן כאן וכן לעיל בפרשת 'ויצא', הלא דבר הוא.

ביאר בזה רבינו מאיר שמחה בספרו 'משך חכמה': מפני שיעקב היה מיועד לצאת לחו"ל לגור בה ולהתחיל בה את חיי הגלות, לכן באה אליו ההתגלות אלוקית **"במראת הלילה"**, להראותו וללמדו שאף בלילה החשוך של הגלות שורה השכינה בישראל וכמו שאמרו חז"ל (ילד"ש שמות יב רי'): **"גלו לבבל, גלתה שכינה עמהם"**.

ובזה יתבאר עוד מה שאחז"ל במסכת 'ברכות' (כו:): **"אברהם תקן תפלת שחרית (כנגד קרבן תמיד של בקר)... יצחק תקן תפלת מנחה (כנגד קרבן תמיד של בין הערבים)... יעקב תקן תפלת ערבית" (כנגד איברי הקרבנות שנזרק דמם ביום הקרבים על המזבח אף בלילה)**. ולזה אמר דוד המלך: **"ענף ה' ביום צרה**

אב ואם, נכללת מצות כיבוד הסבא כלומר: אבי אביו, או אבי אמו.

הרמ"א (יו"ד רמ) הביא את דברי המהרי"ק שכתב: **"א: דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו" שלא ציותה התורה אלא "כבוד את אביך ואת אמך" ואין בכלל זה אבי אביו ואבי אמו. אולם הרמ"א פסק בדבריו וכתב: ש'אינו נראה לי. אלא שחייב בכבוד אביו, יותר מבכבוד אבי אביו' והביא ראיה לכך מהמדרש המובא בדברי רש"י שלפנינו: ש'חייב אדם בכבוד אביו, יותר מבכבוד זקנו' ומשמע שחייב גם בכבוד זקנו, אלא שחיובו בכבוד אביו גדול יותר מכבוד זקנו. וכן נפסק להלכה בספר 'חיי אדם' (א טז): שחייב הנכד לזון את אבי אביו כשאינו לאביו ממה לזונו. גם ה'בן איש חי' ('משפטים') פסק: שכן הוא הדין שחייב האדם בכבוד אבי אביו ואפילו בכבוד אם אביו ואבי אמו ואם אמו.**

ועי' ב'פתחי תשובה' (כא) ובביאור הגר"א (שם) שציינו דברי הגמרא במסכת 'סוטה' (מט.) המספרת: **"ש'רב אחא בר יעקב, איטפל ביה (טיפל בו בביתו) ברב יעקב בר ברתיה כי גדל א"ל: "אשקיין מיא" אמר לו: "לאו בריך אנא" כלומר: שאינו חייב בדבר משום מצות כיבוד אב. (וביאר ב'בית אפרים': שמדובר שהיה עסוק במצוה שפטור מגמילות חסדים ואם היה בזה חיוב כיבוד אב היה חייב להפסיק ממצותו לצורך כך) ופירש רש"י שם: שנכדו זה היה בן בתו של רב אחא. הרי מבואר בזה, שאין הנכד חייב במצות כיבוד אבי אמו, אלא, שדנו לחלק בענין זה בין בן בתו לבן בנו. ויש שדנו עוד לומר, שאין הנכד חייב בכבוד הסבא אלא בחיי אביו ובמקרה המובא בגמ' מדובר שאביו של הנכד נפטר והוא גדל בבית הסבא.**

ויעוין בשו"ת 'דברי יציב' להאדמו"ר מקלויזנבורג שדן: במצות כיבוד אחיו הגדול אם הוא מן התורה, או מדרבנן והביא את דעת הרמב"ן, שגדר חיוב כבוד אחיו הגדול, הוא משום מצות כבוד האב שרוצה בכבודו של האב ולפי זה היה נראה לחייב מטעם זה גם לכבוד את אבי אביו. אלא שמסתימת דברי השו"ע והרמ"א נראה שאינם סוברים להלכה כדברי הרמב"ן.

וכדאי להביא בזה את דברי הרמ"א בתשובותיו (ק"ח) שכתב: **"נתבקשתי מהזקן... לחוות דעתי אם אפשר שנכדו בן בתו יאמר עליו קדיש אחרי מותו, מאחר שגדלו בביתו ושכר לו רבי והביאו לחיי עולם הבא. ואמרת לי: "כן". ובקש ממני להורות לו בכתב, כדי שיהיה לבן בתו ראייה בכל מקום אשר ילך. ובאתי למלאות רצונו והנה בתשובת מהרי"ק כתב בפירושו: שיוכל לומר**

שו"ת חברותא

האם מעשר כספים הינו דין מדאורייתא, דרבנן, או מנהג?

מערכת 'חברותא'
מיוחדת? 'גנזי המלך'

שאלה: מהו המקור למצות מעשר כספים?

תשובה: שנינו ב'פסיקתא דרב כהנא' (נספחים ד) על הפסוק: **"עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת יִרְעָה"** (דברים יד כב). **"אמר משה לפני הקב"ה: לא אמרת להפריש מעשר אחד מעשרה! ואין אנו יכולים מפני אומות העולם. הנוטלות מאתנו מסים מרובים) נהוג עמנו צדקה שנאמר: "רַעְיָה יִשְׂרָאֵל הָאֲזִינָה נֶהְגַּ כְּצִאן יוֹסֵף"** (תהלים פ ב). למה הזכיר כאן יוסף? אמרו ישראל: **"רבון העולמים כמה רעות עשו השבטים עם יוסף ולא נהג עמם במדת אכזריות, אלא אמר להם: אָנֹכִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם"** (בראשית נ כא). התנהג עמנו, כיוסף עם אחיו". אמר להם: **"יוסף כשמלך במצרים נטל אחד מחמשה, שנאמר: וינתתם חמישית לפרעה"** (שם מז כד) לא היה הוא בידו טל ומטר". ואני משמר את הזרעים ומשיב את הרוחות ומעלה את העננים ומוריד את הגשמים ומוריד טללים ומגדל צמחים ואיני שואל מכם, אלא אחד מעשרה".

ובשו"ת 'יחוה דעת' (א פז) כתב: בתוספות 'תענית' (ט). כתבו: **"איתא ב'ספרי': עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת יִרְעָה אין לי אלא "תְּבוּאֹת יִרְעָה" שחייב במעשר. רבית (שמרויחים מהלוואה לנכרי) ופרקמטיא וכל שאר רווחים מניין? תלמוד לומר: **"אֵת כָּל"**. דהוה מצי למימר: **"אֵת תְּבוּאֹתָהּ"** מאי **"כָּל"**? לרבנות רבית ופרקמטיא וכל דבר**

שמרויח בו. וכן הוא ב'הגהות מרדכי' (בבא בתרא א תרנט).

וזה לשון מרן ה'שלחן ערוך' ב'יורה דעה' (רמט א): **"שעור נתינתה; אם ידו משגת יתן כפי צורך העניים. ואם אין ידו משגת כל כך יתן עד חומש נכסיו מצוה מן המובחר ואחד מעשרה מדה בינונית, פחות מכאן עין רעה. וחומש זה שאמרו, שנה ראשונה מהקרבן. מכאן ואילך, חומש שהרויח בכל שנה"**. (והוא מהרמב"ם 'מתנות עניים ז ה).

אמנם, ה'בית חדש' (ב'יורה דעה' סוף שלא) כתב: שמעשר כספים אינו לא מן התורה ולא מדרבנן.

ותמה עליו הט"ז (שם ס"ק לב): שהרי לעיל (רמט) מבואר, שהוא חיוב גמור. וכן הקשה בשו"ת 'שער אפרים' (ד) על דברי הב"ח, מה'ספרי', שיש אסמכתא מהמקרא למעשר כספים ואם כן על כל פנים יש בזה מצוה דרבנן? ע"ש.

והגאון רבי יהושע אייזיק חריף בשו"ת 'נחלת יהושע' (ב דרוש ט, דף כד ע"ד), כתב לישב קושיית הט"ז על הב"ח הנ"ל: שמה שאמרו שחייב במעשר כספים, זהו מתורת צדקה ולא מתורת מעשר, שבמעשר עני כופין להוציא וכמ"ש ב'חולין' (קל): **"וְזֶה יְהִי מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים"** (דברים יח). מלמד שהמתנות, דין. אבל מעשר עני מן הממון, אינו רק מתורת צדקה ואין בית דין מוזהרים לכפותו. ועיין ב'תוספות' 'בבא בתרא' (ח): עכת"ד.

אולם בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס 'פראג' (עד) כתב: מעות מעשר, מאחר שהחזיקו לתת אותם לעניים, אין לשנותם למצוה אחרת, שאע"פ שאין

מעשר כספים מן התורה, אלא מנהג, הא קי"ל (נדרים טו). **"דברים המותרין ואחרים נהגו בהן איסור, אי אתה רשאי להתירן בפניהם שנאמר: "לא יחל דברו"** (במדבר ל). והיינו: 'בל יחל' מדרבנן. עכת"ד. ומשמע שאין חיוב כלל בדבר, אלא מנהג.

וכן העלה בספר 'משנת חכמים' ('יסודי התורה יז): שאין למעשר כספים עיקר לא מן התורה ולא מדברי סופרים, אבל אם נהג הרי זה מנהג של מצוה שאין לבטלו כלל, אלא לצורך גדול. ע"ש.

על כל פנים, אדם הנוהג להפריש מעשר כספים ממשכורתו ומרווחיו, נעשה הדבר עליו כדין נדר ואסור לבטל מנהגו וכמ"ש המהר"ם מרוטנבורג הנ"ל. אלא אם כן אמר בפירוש בתחילת מנהגו שהוא נוהג כן 'בלי נדר' (וראה ב'בית יוסף' 'אורח חיים' סוף קס).

ולפי זה נראה, מאחר שהנוהג להפריש מעשר כספים נעשה הדבר עליו בגדר חובה, אינו רשאי לתת ממעשר זה לחובת המצוה של מתנות לאביונים של יום פורים, שהרי אמרו ב'חגיגה' (ז): **"כל דבר שבחובה, אינו בא אלא מן החולין"**.

וכן פסק בשו"ת מהרי"ל (נו) ע"ש. ונראה, שהוא הדין למעות שנותנים זכר ל'מחצית השקל', שאין לתת אותם ממעות מעשר. וכן כתב השל"ה ('מגילה' עמוד הצדקה רס). בזו הלשון: **"כל דבר שבחובה, אינו בא אלא מן החולין"** וכמבואר ב'חגיגה' (ז):. וכן נראה לי לענין פורים שנוהגים לתת זכר ל'מחצית השקל' וכל שכן שההוצאה על משלוח מנות ומתנות לאביונים לא יוציא ממעות מעשר, אלא מן המעות שלו. ■

דרושים אנשי מכירות

להרצאותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

לפרטים חייגו:

03-6777779/526 050-6788867

יעמדו על הברכה

גבריאל בן מיסה
גולה בת סטורי
לרפואה שלמה

אליהו בן ג'וליה
יזכה לזרע חי וקיים

מארקו בן אלירה
יזכה לעלות ארצה
עם כל משפחתו בקרוב

שלום בן שרה
ברכה והצלחה לפרנסה טובה

אוו'ג'ניו בן אסתר
ברכה ובצלחה לחזור בתשובה

פאבריציו בן ג'וליה
יזכה לזיווג הגון מהרה

יהודה בן רות
צפורה בלה בת רות
לזש"ק מהרה

יעקב, לאורה וג'וליאט בני רחל
ג'ון בן ג'וליאט
יזכו לגדול בדרכי התורה והמצוות

דרושים עורכי סאונד ווידאו!!!

שלח קורות חיים לפקס:
03-6768855

נא להתפלל עבור:
הרב הגאון רבי יהודה בן אסתר הינדה יצ"ו
ועל רבי יוסף בן זהרה עבהאל יצ"ו

דדוש מעצב גרפי

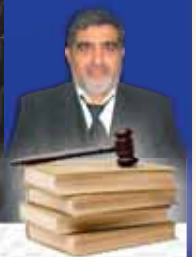
דדוש מעצב גרפי לעיצוב אתר, בעל ידע בFLASH עם AS. PHOTOSHOP ועיצוב תחת HTML-CSS
יכולת עמידה בתנאי לחץ. העבודה 5 ימים בשבוע א-ה. קו"ח לפקס 03-6768855

565-546-533 / 03-677779

משרד עו"ד חוגי צדוק

מומחה לדיני משפחה, תביעת מזונות, תביעת משמורת, אימוץ ילדים, צווי הגנה, צווי מניעה, ירושות, צוואות, חוזה מכר ונדל"ן
מומחה למשפט פלילי, מעצרים, הארכות מעצר, מעצרים עד תום ההליכים, עבירות צבא (עריקויות) עבירות צווארון לבן, דיני מיסים, מיסוי, חקירות מע"מ, מס הכנסה ועבירות תעבורה

רחוב מקוה ישראל 5 תל אביב. משרד: 03-5665775, פקס: 5665776 נייד 0544-870001

שחרורון

תן מתנה - ותציל חיים

רצועת יד USB 8 ג'יגה

התקן USB עבור רכבים ומחשבים - קל לנשיאה
אינך יכול לשכוח אותו, כיון שהוא ענוד על ידך!

3 ג'יגה - מלאים בסרטים, שירים והרצאות

של הרב אמנון יצחק שליט"א בשווי כ-1000 ₪

ו-5 ג'יגה - פנויים לשימושך!

להזמנות:

'שופר' ארגון להפצת יהדות

טל 03-6777779

9 סרטי DVD

מבראשית

הסטוריה באצטדיון טדי

בניני האומה

זה נס או לא נס

הרצל והציונות

נס מצולם

פיתות בניו ג'רזי

המדענים

פלאי הבריאה

10 הרצאות ב-18 CD

אל תאשים אותי

אמריקה... אמריקה

מדינה סבבה

מליונים מוסלמים סביבנו

סיבו סיבו

וגל פה רגל שם

שמחים בחוץ

אם כל המלחמות

מה ההבדל בין חרדי לדתי לאומי

מהפך גלובלי אוניברסלי

8 שירים

משה הרועה הנאמן 2X

יצחק עולה תמימה

השלום בוא יבוא

התשובה למדינה 2X

ירושלים

שמע ישראל

03-6777779/533
www.shofar.net
Shofar International
כל התנורים \$100
מקבל שחרורון
חינם
דרושים מפיצים לפרטים: